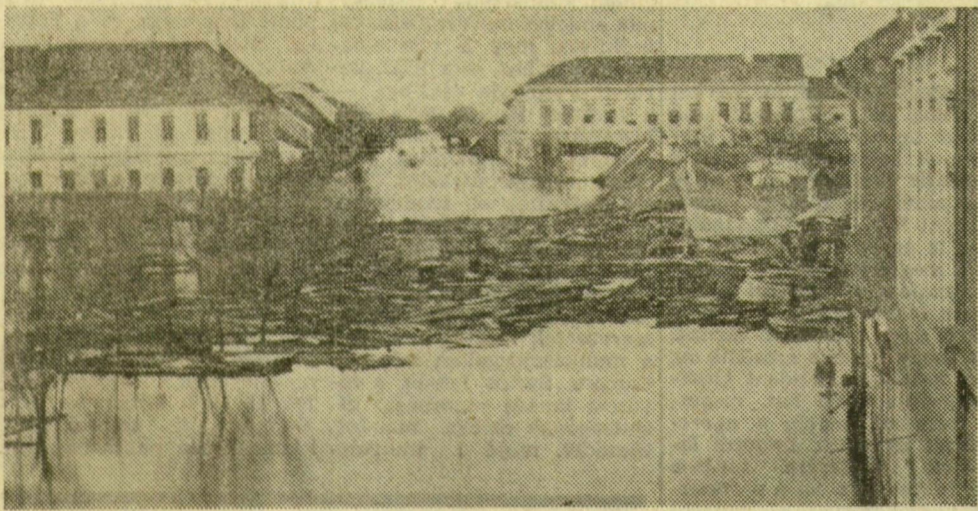

Tudósítások a szegedi nagy vízről

A Dugonics tér víz alatt

12. Az árvíz éjszakáján sokan a belvárosi templomba menekültek. Mindenki arra számított, hogy a templom magas helyen van, ide nem jöhet be a víz. A hajnali órákban azonban a Boldogasszony-utcából (akkor még nem hívták sugárútnak) érkezett a víz a Rozália-kápolna elé és mire megvirradt már benn volt a víz a templomban is. Aki csak tehetett, tovább menekült; az öregek és a betegek azonban nem futhattak el, — fölmentek tehát a kórusra.

A nagy izgalomban, melyet ez a menekülés járt, egy várandós asszony jött, a karzatán egy újszülöttnak adott életet, Szent Demeter oltárával szemben. Aligha volt még valaki, aki hasonló környezetben, oltárok és orgonások között látta meg a napvilágot.

Lehet, hogy ez a történet igaz, de az is lehet, hogy nem igaz.

Az árvíz után mindenütt, ahova a Leipziger Illustrierte Zeitung eljutott, nagy hatást keltett egy rajz, mely egy tutajra helyezett diványt ábrázolt a diványon egy kisdedit. A víz sodorta a tutajt ismeretlen célja felé. A kép aláírása ez volt: „Sorsára bízva...” Lehet, hogy látott valaki ilyesmit is az árvíz napjaiban, — hiszen akkor semmi sem volt lehetetlen.

Nagyon megható volt a következő történet is, melyet a Szegedi Híradó öröklített meg: Lerogyott a szegény család háza a víz betörése reggelén. Az apa és az anya, meg a nagybácska gyermek ki tudja, menekültek-e, vagy hogy a leborult háztető alatt az iszapos vízben lelték szerencsétlen halálukat? Egy tagja a családnak bizonyos, hogy megmenekült. A ház leomlása alkalmával a lökés ereje kitesztotta a lakosában levő kopott bölcsőt, a benne levő kicsiny gyermekkel az utcán beömlő vízre. Az ár folyása roppant nagy volt, hamar messze ragadta magával az árván maradt kisdedit, kinek bölcsőjén kívül semmije sem maradt. A mentők észrevették a vízen himbálódzó bölcsőt, nagy nehezen mellé eveztek, s a kisgyermek meg volt mentve. Elvitték azután a belvárosi templom környékére s itt

prepost úr megkeresztelte az apátlan, anyátlan kisdedit, adván neki „Gergely” nevet, mivel a vész Gergely napján tört be. A vezetéknév pedig „Szegedi” lett. Szegedi Gergelyt azután a prepost úr biztos helyre adta ápolásba. Jókait annyira meghatotta ez a történet, hogy „A bölcső” címmel huszonhárom sorfős költeményt írt belőle.

Szeged hetvenezer lakosából körülbelül hatezer a városban maradt. Ezek a magasabban fekvő szilárd épületekben, a Tisza magas partján és a vasúti állomáson húzták meg magukat. A szegedi ember a régi világban nagyon nehezen hagyta el szülőföldjét. Rókuson egy ház tízenkét lakója egy tapodtat sem akart menekülni: mikor megjött a víz az előre

Idén március 12-re esik Szeged múlt századi katasztrófájának, a mindent elpusztító nagy árvíznek kilencvenedik évfordulója. Ebből a jubiláris alkalmából közöljük 14 folytatásban megjelenő „Tudósítások a szegedi nagy vízről” című dokumentumsorozatunkat.

elkészített lápra álltak és ott maradtak, míg a víz el nem ment. A néhány négyszögű nagyságú lápon még főztek is, az asszonyok mostak, az emberek pipáztak és vigyáztak a gyerekekre, hogy bele ne essenek a vízbe. Csak az a csodálatos, hogy meg nem vette őket az isten hidege.

Az osztrák államvasút töltése a Back-malomtól az állomásig szintén tele volt olyan emberekkel, akik Szeged földjétől nem akartak megválni. Szinte külön közösségi élet fejlődött ki a töltésen; az üres vagonokba egyszerűen beköltöztek az emberek. Az alsóvárosi barátok is lefoglaltak egy vasúti teherkocsit és berendezték plébániahivatalnak: itt gyóntatták az embereket, innen lehetett őket beteghez hívni, ide hozták az újszülötteket, hogy kereszteljék meg őket, s rendes anyakönyvet vezettek az 1807. sz. kocsiban.

Néhány száz ember a tanyákra és a homoki szőlőkre ment ki, mert tudták, hogy azoknak a fekvése jóval magasabb, mint a városé. Persze, a víz utánuk ment egészen Szatmázig, melyet csak dereglyével vagy hajóval lehetett megközelíteni. Érdekes, hogy már a katasztrófa első napján is élénk volt a forgalom a város és a tanyavilág között: reggel nyolctól kezdve már rendes csónakközlekedés volt a városba, vagy a városból ki a tanyára — elég jól lehetett jönni-menni, ha volt pénze az embernek. A Szegedi Híradó feljegyezte egy felsőtanyai polgár főhazszkodását, melyet valahol a Rákóczi-kert körül figyeltek meg az útistársai:

— Istenöm, hogy ezt is mög köllött érnöm! Lelők-vesztön mögyünk a városba! Máskó ezón a hejjön a Deres mög a Fakó csak úgy rúgta a port!...

A magisztrátus legfőbb emberei szintén a városban maradtak — nem szaladtak szanaszét a világba.

Mit láttak a látogatók?

Alsóváros le a piacig romokban hever, a Tabán nyomtalanul tűnt el és a víz tükre néhol egyenlő volt a házfődelekkel. A Felsőváros és Rókus szintén áldozata lett a romboló árnak, s csak a Palánk áll; kúszálva, megtépvé ugyan, de áll, mint egy óriási fej, melynek teste és végtagjai hiányzanak.

(Folytatjuk.)

Rendelő a gyárban

Fő a megelőzés — Audiológiai szoba

— Jobbra a folyosón, a harmadik csapajtó után — igazítanak el a portán, mikor a szegedi textilművekben az üzemi orvosi rendelőt keresem. A harmadik csapajtó után még nagyobb a tisztaság, hófehér ajtók, rajtuk a két orvosné neve: dr. Kecskeméti Flóra és dr. Vörös Mária.

Most Kecskeméti doktornő ajtaja előtt várakozik egy-két beteg. Hamarosan lejár a rendelési idő, beszélgethetünk.

— Hogy mi az üzemi orvos dolga? Könnyebb kérdezni, mint végigmondani. Nemcsak akkor gondolunk az üzemi dolgozókat, amikor panaszkodnak, de megse várhatjuk, elénkük megyünk — megelőző vizsgálatok sorát végezzük.

Talán kicsit száraz, kicsit rideg-hivatalos ez a megfogalmazás — érzi a doktornő is, s talán hogy jobban belemelegedjünk a beszélgetésbe, elindulunk körüljárni a birodalmát. Birodalom ez valóban; külön van még „sebészeti” is, ahol elsősegély ügyeletet tartanak éjjel-nappal. Ábrahám Pálné ápolónő az ügyeletes most, aki mint fonóiskolány lépett a gyárba 19 éve, majd ápolónő lett és lassan 16 éve fehér köpenyben jár. Ritka ideális környezetben dolgozik, mégis mindenki szívből örül, ha semmi munkája sinca. Ha nincs baleset, ha nincs rosszullét.

Az úgynevezett audiológiai szobába kísérnek. A klinika útmutatásai alapján a gyári műhely készítette el a zajmentes fülkét, s egy speciális műszerrel a hallásvizsgálatokat végzik itt. Igen drága készülék. De világszerte számos üzemnek számítanak a szövőgyárak, a hallásvizsgálat itt talán a legfontosabb. Az üzemben működő orvosok munkája — előrebocsátva, hogy mint minden hasonlat, ez is sántít — talán a TMK műhelyéhez hasonlítható. Csak hogy az orvosok az embereket gyógyítják. De az állandó figyelmük az egyénnek is, a gyárnak is igen fontos. Ezt nemcsak itt a textilben tartják szem előtt: üzemorvosok dolgoznak ma már a legnagyobb szegedi gyárakban minden-

hol, s a becsületük egyre nagyobb.

— Öt éve vagyok üzemi orvos, magam is tapasztalom, hogy jobban megbecsülnék már bennünket. Az emberek is megszokták, hogy telefonálunk az üzembe: öt ember jöjjön fel vizsgálatra, évente kétszer kerül minden emberre a sor, ilyenkor teljes szűrővizsgálatot végzünk. Es több időnk jut az alapos ki-kérdezésre, beszélgetésre, mint az átlag körzeti orvosoknak. A 16—18 éveseket kéthónaponként ellenőrizzük. Megint csak azt szeretném elmondani, hogy lehet ezt afféle „olajozásnak” tekinteni, de sokan elmondták már: tördést éreznek ebben. Ha valakinek panaszja van, nem kell a rendelőintézetig szaladni, amit lehet, mi magunk megoldunk. Rengeteg időt megtakarítanak ezzel maguknak is, a gyárnak is.

— Táppénzes állományba nem vehetik a beteget?

— Mindössze egy napra. Ha valaki komolyan beteg, a

körzeti orvoshoz küldjük. Ez különösen vidékieknél lényeges, mi nem tudjuk ellenőrizni, mit csinál a beteg 30—40 kilométerrel arrébb. Ennek ellenére sokan állítják, jobb lenne, ha kiírási jogot kapnánk.

Kecskeméti doktornő egyben a vöröskeresztes alapszervezet elnöke is, s ebben a gyárban közel 900 vöröskereszt-tag van. Eppen most készülnek filmforgatásra: mint a vöröskeresztes alapszervezet a textilgyári, s a többieknek filmen mutatják be az 6 munkájukat. Úgy véljük, már ebből is érthető, hogy minden tisztasági feladat is végeredményben az üzemi orvoshoz tartozik.

Az 1967-es évben 47 966 betegünk volt, tavaly pedig 47 253-an fordultak meg a két rendelőben. Reggel 7-től délután fél 5-ig egymás után nyitják a betegek az ajtót a textilgyári orvosi rendelőben.

F. Szőke Mária

Szálka

Bennem maradt a szálka. dobozból s máris málfik le a Nem a talpamban, nem a kezemben. Vannak jelké-

pes szálkák is. Szavatoltan jól működnek, védjegyük sok gyáré lehetne.

Úgy kezdődött, hogy építőkockát akartam venni másfél éves kislányomnak, aki még most is sokszor szájába veszi a tárgyakat. Nyilván ellenőrizi, hogy jól meózták-e őket. Ha megveszem a színes kockákat, akkor könnyen megeshetett volna, hogy a szálka a gyereket súrja meg.

A kockák ugyanis szálkásak voltak. Nem egy doboz, nem kettő, nem három.

Vettem végül a kislánynak kirakókockát, az legálább nem szálkás, vagy ha az is, akkor is védi a papírt. A kockák használhatók is, ha egy felnőtt rakosgatja óvatosan őket. De még így is látszott azonnal, hogy némi szálka a színes papírt csak immel-ámmal ragasztották, kiönti az ember a

Nem fillérekbe kerülnek a játékok. Az a cipő sem, amelyet most kellett visszavinni a boltba, mert csak otthon vettük észre, hogy a talpából belül szög dombozik ki. S ehhez már akasztófahumor kell. Arra kell gondolni, hogy lám, lám, még mindig nem érkeztünk el a Mindent a Gyerekért Mozgalom csúcsára.

Van még néhány hiányzó: a gombostűfejű baba, a szavatoltan balesetvesztélyes gyerekbicikli, a mérgezett gyerekkonyha és a magasszálkású kisvasút. Mégis — komolyra fordítva a szót — ha arra gondolok, hogy a gyerekjátékokat és ruhákat és cipőket is apák és anyák, vagy legalábbbbis jövődó apák és anyák készítik — akkor arra kell következtetnem, hogy néha a szív is hiánycikk.

V. M.

PINTÉR ISTVÁN

EGÉRFOGÓ

MÓDRA

DOKUMENTUMREGÉNY

32.

— Tudunk róla, hogy kisebb megbeszélés lett volna magánál — mondta. — Kemény Gábort már értesítettem, ő is velünk ebédel. Ami pedig Vajná és Kovarczot illeti, ők amúgy sem kaptak volna engedélyt, hogy kijöjjenek Csobánkára. Az SS-csapatok főparancsnokságán szűkebben vannak az órségnek, nem tudtak volna kíséretet adni, s különben a benzinnel is takarékoskodni kell. Csak a legszükségesebb esetekben vehetünk igénybe gépkocsit. A fronton minden csepp benzinnel szükség van.

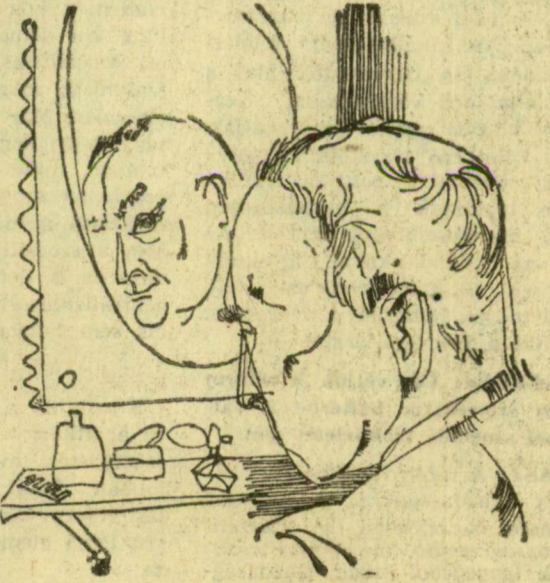
Szálasi azonnal elhatározta: hatalomra jutása után megfizet ennek a pökhendi kis diplomácának. Amikor majd kitüntetést kapnak azok, akik a legtöbbet tették német részről a nyilas-mozgalom győzelméért, Kurt Haller kisebb kitüntetést kap majd, mint a többiek. Ettől majd bizonyára észhez tér. Hogy rendreutasítsa, ahhoz Szálasi nem érzett elég erőt. Ilyen történelmi órákban minden energiáját lekötö a hatalom útjának egyengetése. Csak a legfontosabb kérdésekben kíván nyilatkozni.

Az egykori vezérkari őrnagy az órájára nézett. — Mikorra vár engem Veesenmayer úr? — kérdezte.

— Pontosan délen kezdjük az ebédet! — mondta Haller. — A követ úr nem nagyon bírja a repülést, nem szeret teli hassal gépre szállni. Úgy, hogy nincs sok időnk, tulajdonképpen indulhatnánk is...

Szálasi elmézését kért, néhány percre visszavonult a fürdőszobába. Gondosan borotválkozott, aztán fésülködött. Jó sok olajat öntött a hajára. Az arcát hosszasan púderezte. Valamilyen gyerekkori bőrbetegségből Szálasi arcára meglehetősen rücskös volt, s ezt a szépséghibát igyekezett eltüntetni a porusokba tömött púderrel. Anyira hiú ember, hogy korábban, amikor kis pocakja nőtt, fűzött is hordott. Erre most már nem volt szüksége. Jóllehet, önmagának nem kellett kivennie a részét a háborús nélkülözésekből, különösen az utóbbi hónapokban nem, amikor a német főparancsnokság gondos gazdasági hivatala ellátta őt élelmiszerekkel, a sok izgalom miatt jó néhány kilót leadott korábbi testsúlyából.

Amikor elkészült, kedvtelve nézegette magát néhány másodpercig a tükörben. Aztán visszament a szobába.

— Indulhatunk — mondta.

Az ajtó felé lépett. Kurt Haller is arrafelé tett egy gyors mozdulatot, de Szálasi megelőzte, ő ment ki először az ajtón. S magában bosszankodott az újabb sértésen. Egy német követségi titkár nem akarta előreengedni a magyar államfőt!

Nagy meglepetésére a gépkocsi nem a Várba, az Uri utcába tartott, a német követségre, hanem egy budai villához.

— Ez Rokowski konzul úr lakása — magyarázta Haller. — A követ úr jobbnak tartotta, hogy itt találkozzanak, mert a német követséget esetleg figyelik Horthy bizalmas emberei. Nem lenne kellemes, ha a kormányzó tudomására jutna, hogy Veesenmayer úr találkozott önnel.

Az ebéd közben Veesenmayer már várta Szálasi. Régi ismerősként üdvözölte, s jóval nagyobb udvariasságot tanúsított, mint Kurt Haller. Két kézzel rázta meg a kezét.

— Örülök, hogy látom, Szálasi úr! Már azt hittem, hogy nem tudja elfogadni a meghívásunkat. Hiszen önnek annyi teendője lehet most mozgalma vezetésével!

Szálasi elégedetten mosolygott. Nem hallotta meg a Veesenmayer hangjából kicsendülő ironiát. A német megbízott ugyanis képtelen volt arra, hogy teljesen elrejtse véleményét Szálasi-ról. Megvetése és utálkozása megmaradt. Mégsem tehetett mást, vle kellett tárgyalnia. S két okból sem maradt más választása. Először: most már senki máshoz nem bízhatott meg, hiszen a szovjet csapatok már átlépték Magyarországot 1938-as határait, Szeged és Debrecen felé közeledtek, s csak ilyen, a hatalmat minden áron akaró alakok hajlandók a reménytelen helyzetet vállalni. Másodszor: már tudta, hogy Winkelmann és Höttillel szemben elvesztette a játszmát. Este Winkelmannnak és neki a főhadiszállásra kell repülnie. Hitler személyes parancsa.

(Folytatjuk.)